

Stap voor stap verder: indicatieve lessen uit de Academische Werkplaats Transformatie Jeugd Veilig Opgroeien

Projectgroep AWTJ Veilig Opgroeien, Ard Sprinkhuizen, 14 juni 2019

In deze korte notitie recapituleren we kort enkele bevindingen en observaties uit de afgelopen jaren (2014-2018) vanuit de AWTJ Veilig Opgroeien. Veel van de bevindingen zijn in andere documenten gerapporteerd. We noemen hier enkele zaken die daarin een rode draad vormen. Het gaat hier om een (inter)subjectieve en niet limitatieve selectie. We ordenen de lessen langs drie lijnen: proces, organisatie en inhoud.

Kijken we naar *het proces*, dan kunnen we de volgende zaken benoemen:

- Innovatieve projecten als de AWTJ VO zijn gebaat bij meerjarige en continue verbondenheid van betrokken en (inhoudelijk) gedreven *professionals op meerdere niveaus* tegelijkertijd: strategisch, tactisch en operationeel. Op het moment dat er alleen doeners zijn, verzandt en fragmenteert het project. Maar op het moment dat er uitsluitend strategische en visionaire krachten trekken, ontaardt het project in mooipraterij. Dus zorg voor evenwicht tussen verschillende typen professionals in een projectgroep.
- Zorg voor en onderhoudt *korte lijnen* tussen alle betrokkenen. Een programma als de AWTJ VO komt voor iedereen meestal bovenop het reguliere werk (het primaire proces). Naast een robuuste organisatie-structuur vraagt dit ook om investeringen in zogenaamde 'korte lijnen', die in het begin moeten worden opgebouwd, maar daarna ook intensief moeten worden onderhouden. Dat betekent dat iedereen elkaar moet kennen (letterlijk, met de voornaam, het mobiele nummer in elkaars telefoon, het inrichten van een app-groep), elkaar moet vertrouwen en moet weten wat men aan elkaar heeft (inhoudelijk, maar ook qua netwerken en wat er bereikt kan worden). Het is daarnaast zeer belangrijk dat gemaakte afspraken ook worden nagekomen. Om de korte lijnen te handhaven is het belangrijk elkaar regelmatig op locatie te ontmoeten.
- Houdt rekening met een proces van lange adem in een voortdurend veranderende werkelijkheid. Het gaat bij de transformatie-agenda om complexe veranderopgaven, die niet altijd passen bij klassieke inerte en deductieve onderzoeksdesigns.

De *organisatie* is gebaat bij de volgende investeringsrichtingen:

- De huidige organisatie is, anders dan die van bijvoorbeeld de Werkplaatsen Sociaal Domein, primair gericht op een inhoudelijke activiteiten- cq. onderzoeksagenda. Dit is een omissie. In de praktijk blijkt dat het ook cruciaal is om te investeren in infrastructurele ondersteuning. Denk daarbij minimaal aan een projectleider, aan een onderzoekscoördinator en aan een programma-assistent. Dit betaalt zich uiteindelijk ook uit in continuïteit van het programma, in werving van (onderzoeks)fondsen en budgetten en in een kwalitatief hoogwaardig programma, zichtbaarheid en profilering.

- Door combinatie met andere onderzoeksprogramma's en door combinatie met de Werkplaats Sociaal Domein en/of de Academische Werkplaatsen Publieke Gezondheid is het in potentie mogelijk om een stevige regionale kennisinfrastructuur op te bouwen. In het programma voor de AWTJ en wellicht ook in de calls of het subsidie-format zou dit als suggestie of voorwaarde kunnen worden meegenomen.
- In aansluiting op het voorgaande punt: de AWTJ's hebben er baat bij om ook nadrukkelijk een gezamenlijke en landelijke kenniscomponent te ontwikkelen, meer dan tot nu toe het geval is. Het zou ook goed zijn deze veel nauwer te verbinden met de landelijke kennisinfrastructuur (NJI, Trimbos, NCJ, Movisie, RIVM, CGL, GGD/GHOR Nederland etcetera) en te kijken waar de meerwaarde ligt in gezamenlijke kennisontwikkeling en kennisontsluiting. Vooromem moet ook worden dat er allerlei parallelle kennisontsluitingssystemen voor de lokale (beleids- en beroeps)praktijk worden opgetuigd. Hierbij moet ook de aansluiting op de professionaliseringssystemen in de zorg voor de jeugd worden meegenomen. Denk aan de Hogescholen (uitstroomprofiel werken in de jeugdzorg) en het SKJ.

Vanuit een *inhoudelijk* perspectief kunnen we de volgende zaken onder de aandacht brengen:

- Kennisprogramma's voor de jeugdzorg worden sterk gedomineerd door positivistische wetenschapsparadigma's. Dat geldt zeker, en deels zeker ook terecht, voor onderzoeksprogramma's die zich richten op 'Veilig Opgroeien'. In het kader van de transformaties in het sociaal domein breed en die in de zorg voor de jeugd is het ook zaak om andere onderzoeksdesigns door te ontwikkelen die relevant kunnen zijn voor dit deel van het jeugddomein. Onderzoek en kennisontwikkeling met bijvoorbeeld een sterkere participatieve component, of met betrokkenheid van co-onderzoekers met ervaringsdeskundigheid is één van de nog onderontwikkelde mogelijkheden. Het gaat daarbij overigens niet om het 'pro forma' betrekken van professionals en ervaringsdeskundigen bij het articuleren van de onderzoeksvraag.
- In de AWTJ VO bleek dat er sprake is van verschillende professionele en inhoudelijke 'logica's' over wat 'goed werk' is, over wat goede professionaliteit impliceert en bijvoorbeeld ook over wat preventie en substitutie inhoudt. Daarbij wordt soms ook argwanend naar de verschillende capaciteiten en competenties uit andere belendende domeinen gekeken. Het is opvallend dat de betekenis en reikwijdte van de 'transformaties' in het sociaal domein en onder de Jeugdwet zich binnen de zorg voor de jeugd vaak lijken te beperken tot het afgebakende jeugddomein. En zelfs daar speelt bijvoorbeeld de rol van het jongerenwerk, streetcornerwork en dergelijke in het jeugddomein 'voorliggende voorzieningen' nauwelijks een rol. Datzelfde geldt ook voor (passend) onderwijs. Laat staan dat voorzieningen of de infrastructuur in de 'civil society' of in het bredere sociale domein een natuurlijke plek of rol krijgt. De aandacht voor de 'T' in de AWTJ's mag, kortom, wel wat sterker worden aangezet.
- Een pleidooi in deze zelfde richting: er zou meer evenwicht en samenhang kunnen komen tussen en waardering voor verschillende kennisbronnen (overigens vanuit elk respectievelijk

perspectief): wetenschappelijke kennis, professionele kennis en ervarings(deskundige) kennis. Nu worden de verschillende kennisbronnen vaak naast elkaar geplaatst en ontwikkeld, terwijl juist in de samenhang potentieel grote meerwaarde schuilt. Dat vraagt van álle partijen een open vizier om de complementariteit van de kennisbronnen te onderkennen (met inachtneming van plausibiliteitscriteria).

- De AWTJ VO had en heeft ook een nadrukkelijke rol in de kennisontwikkeling- en ontsluiting op het specifieke thema Veilig Opgroeien. Ook bij de praktijkondersteuning (bijvoorbeeld middels het LOCK) of door de verbinding met het MDCK (MDA++) speelt de AWTJ VO in potentie een belangrijke rol. Om evenwicht te krijgen tussen de regionale kennisfunctie van de AWTJ VO en haar landelijke betekenis, moet er voor een volgende tranche wellicht een knip worden gemaakt tussen de regionale betekenis en ondersteuning van lokale spelers en de landelijke rol en betekenis. Het is de vraag hoe deze twee invalshoeken goed zijn te verenigen. De lokale en regionale component kan wellicht als voedingsbron voor landelijke kennisontwikkeling worden benut. Maar dat geldt dan ook voor bijvoorbeeld onderzoek naar werkzame elementen van andere regionale MDA++ (als voorbeeld). De sterke inzet op Veilig Opgroeien vanuit een MDA++ perspectief kan wellicht zelfs de regionale en lokale ‘transformatieve kennisontwikkeling’ in de weg staan. Het is nog zoeken naar een gulden middenweg.